

Učestala i kontinuirana aktivnost pravobranitelja za djecu usmjerena prema predstavljanju institucije i promicanju dječjih prava u javnosti, dovela je do velikog broja pismenih poticaja za razmatranje pojedinačnih slučajeva ugroženosti ili povrede prava i interesa djeteta, a istovremeno pravobraniteljica za djecu i njezini zamjenici svakodnevno su primali stranke koji su takve poticaje podnosili usmenim putem ili su zahtijevali samo savjetovanje u svezi zaštite konkretnog prava i interesa djeteta.

Analizom zaprimljenih predmeta u Uredu pravobranitelja za djecu može se reći slijedeće :

- **OSTVARIVANJE RODITELJSKE SKRBI**

Riječ je o prijavama koje se odnose na sukobe, svađe i pritužbe jednog roditelja prema drugom u tome da taj drugi ne postupa u najboljem interesu djeteta te da propušta nešto učiniti (ne mari dovoljno o školskom uspjehu, zdravlju , potrebnim aktivnostima te uopće dobrobiti djeteta u bilo kojem segmentu), uglavnom se pritužbe događaju između roditelja koji više ne žive u obiteljskoj zajednici. Isto tako, prijavljuju uskratu prava na sudjelovanje jednog roditelja u odgoju i donošenju odluka u vezi djeteta, pomanjkanje suradnje i komunikacije i slično, a koji sukobi se redovito događaju u nazočnosti djeteta.

U istim predmetima nužno se upućuju preporuke nadležnim centrima za socijalnu skrb za mjere savjetovanja ili nadzora nad vršenjem roditeljske skrbi , neki od roditelja u sredinama gdje to postoji upućuju se na partnersku terapiju i u savjetovališta (u manjoj mjeri) , najavljena je namjera države za razvijanje mreža kvalitetnih obiteljskih savjetovališta kojemu savjetovanju treba temeljno biti cilj « vraćanje interesa djeteta u centar zbivanja » te edukacija roditelja u pravcu razvijanja vještina kvalitetnog roditeljstva.

- **DONOŠENJE NOVE ODLUKE O TOME S KIME ĆE ŽIVJETI MALOLJETNO DIJETE**

Prijavljeni slučajevi odnose se na situacije kada jedan od roditelja traži donošenje nove odluke o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti, a nakon što već postoji pravomoćna odluka o tom pitanju, bilo da je istu ranije donio sud u postupku radi rastave braka ili centar za socijalnu skrb . U trenutku podnošenja ovog izvješća o ovome još uvijek odlučuje u prvom stupnju nadležni centar za socijalnu skrb (u međuvremenu treba tek stupiti na snagu u cijelosti novi Obiteljski zakon prema kojem će ovakve odluke donositi isključivo sud). Uvjet da bi se ovakva odluka donijela jest da je potrebno da se izmjene okolnosti od vremena odlučivanja u prvom postupku a koje okolnosti su odlučne za donošenje nove odluke.

Vrlo često sukobi oko sadržaja roditeljske skrbi između roditelja rezultiraju iniciranjem ovakvog postupka , te roditelji koji pokreću ovaj postupak obavještavaju Ured u čemu drugi roditelj kod kojeg dijete živi krši djetetova prava (tako prijavljuju zanemarivanje djetetovih potreba , zapostavljanje djeteta i nebrigu, ponekad i zlostavljanje) . Roditelji ove slučajeve prijavljuju našem Uredu uglavnom uslijed svog nezadovoljstva tijelom koji vodi o tome postupak (prijavljuju nesenzibilitet stručnjaka koji odlučuju, sporost u rješavanju i slično) .

U preporukama ureda o tom pitanju uvijek je sadržano da se navodi pažljivo ispitaju te da se ispitaju sve relevantne i odlučne okolnosti, a po mogućnosti svakako da se uzme u obzir i mišljenje djeteta te da se pribave preporuke stručnjaka ukoliko se dijete primjerice nalazi u psihotretmanu.

- **POVREDA PRAVA DJETETA NA SUSRETE I DRUŽENJA SA DRUGIM RODITELJEM**

Ove pritužbe podnosi onaj roditelj koji ne živi sa djetetom a kojem drugi roditelj koji živi sa djetetom , protivno Konvenciji o pravima djeteta i pozitivnim propisima Republike Hrvatske , onemogućuje ili otežava susrete sa djetetom u terminima koji su određeni odlukom o povjeravanju djeteta (navode se načini: roditelj skriva dijete, opravdava djetetov nedolazak na kontakte radi navodne bolesti djeteta ili radi slobodnih aktivnosti koje su upravo u tim

terminima, navodima « da dijete ne želi vidjeti toga roditelja » ili da dijete odbija novu obitelj ili partnera roditelja s kojim ne živi i slično) .

U ovim slučajevima neodložno se obavještava centar za socijalnu skrb i daje preporuka da je nužno i sukladno pravima djeteta osigurati kontakte sa roditeljem s kojim ne živi te da time razvija emocionalne i obiteljske veze i da se u slučaju potrebe odvija savjetovanje odnosno nadzor nad izvršavanjem roditeljske skrbi, s time da se napominje da se ovakvim ponašanjem ostvaruju obilježja biča kaznenog djela – sprječavanje i neizvršenje mjera za zaštitu djeteta i maloljetne osobe iz čl. 215 Kaznenog zakona.

- **POVREDU PRAVA DJETETA NA SUSRETE I DRUŽENJA SA BAKOM I DJEDOM TE BRAĆOM I SESTRAMA**

U ovim slučajevima pritužbe se podnose od strane bake i djeda po onom roditelju koji ne živi sa djetetom , a prijavljuje se uglavnom sporost odlučivanja tijela, a u jednom slučaju radi zaštite djeteta prvostupanjsko tijelo je donijelo odluku o zabrani druženja, u kojem predmetu je zatraženo izvješće prvostupanjskog tijela.

U jednom predmetu prijavu ureda sačinile su i dvije punoljetne sestre koje traže susrete i druženja sa bratom koji je kao dijete izdvojen iz obitelji i smješten u udomiteljsku obitelj , a koje su o tome tražile donošenje odluke od centra za socijalnu skrb koji zatraženu odluku nije donio radi trenutne zakonske nemogućnosti. Naime , tek nakon što stupi na snagu novi Obiteljski zakon u cijelosti, braći i sestrama će biti priznato pravo da traže donošenje takve odluke (koje pravo je sada priznato samo bakama i djedovima), o čemu će u budućnosti odlučivati sud. U međuvremenu, u ovom predmetu radi razvijanja djetetovih obiteljskih odnosa dana je preporuka centru za socijalnu skrb da putem savjetovanja sa udomiteljem gdje je smješteno mlđb. dijete pokušaju u mirnom postupku mimo odluke dogovoriti druženja mlđb. brata i punoljetnih sestara a radi razvijanja djetetovih obiteljskih odnosa.

- **VRŠENJE NADZORA NAD RODITELJSKOM SKRBI**

Radi se u oba slučaja o situacijama kada je roditeljima određen nadzor nad roditeljskom skrbi koji se određuje kada su pogreške i propusti u skrbi o djetetu viševrsni ili učestali ili kada je roditeljima potrebna posebna pomoć u odgoju djeteta . U predmetnim slučajevima roditelji prijavljuju svoje primjedbe na službene osobe koje provode nadzor u jednom slučaju da se ne pokazuje dovoljno senzibiliteta za problematiku te da uslijed toga nadzor nije donio pozitivnih pomaka na konkretnu situaciju, a u drugom slučaju se prijavljuje neprimjereno ponašanje voditelja nadzora koji minimizira i relativizira probleme radi kojeg je nadzor određen radi čega ne dolazi do poboljšanja situacije. U oba slučaja obavješten je centar za socijalnu skrb o primjedbama stranaka te je dana preporuka za poduzimanje aktivnosti koji će imati za svrhu poboljšanje kvalitete nadzora .

- **ZLOSTAVLJANJE I ZANEMARIVANJE DJECE**

U ovom odjeljku u svojoj ukupnosti prikazani su poticaji radi ocjene kršenja djetetovih prava u svezi zaštite od zanemarivanja i zlostavljanja.

U odnosu na zlostavljanje djece prijavljuju se zlostavljanja djece od strane oca odnosno majke nakon rastave braka; od strane roditelja koji inzistiraju na isključivo vegetarijanskoj prehrani djeteta i koje je uslijed toga navodno izglednalo i da zaostaje u fizičkom razvoju; od strane odgajatelja i stručnih djelatnika u institucijama socijalne skrbi gdje su djeca smještena.

U nekoliko navrata prijavljeno je zanemarivanje djece od strane roditelja u pravcu odsustva primjerene skrbi o djeci u sferi školovanja, brige o zdravlju te drugih djetetovih potreba.

U nekoliko predmeta obaviješteni smo o seksualnom zlostavljanju djece. U većini ovih slučajeva radi se o seksualnim deliktima počinjenim prema djevojčicama od strane očeva,

a jednom slučaju obaviješteni smo od škole o saznanjima da je djevojčica učenica škole bila žrtva silovanja od strane više nepoznatih osoba o čemu su obaviješteni roditelji koji su odbili prijaviti slučaj.

U jednom slučaju samo dijete 17 – godišnji dječak je prijavio neposredno Uredu pokušaj odnosno prijedlog od strane NN osobe koja ga je nagovarala na snimanje pornografskih fotografija i filmova.

U svim ovim predmetima zatražena su izvješća od nadležnih tijela te su upućene odgovarajuće preporuke, a uvijek smo upozoravali na iznimnu hitnost i tražili povratnu informaciju, dok smo u slučaju silovanja djevojčice sami podnijeli kaznenu prijavu protiv počinitelja seksualnog delikta.

- **UZDRŽAVANJE DJECE**

Predmeti se odnose, u manjem broju, na traženje roditelja informacija u načinu ostvarivanja prava na uzdržavanje djeteta od strane drugog roditelja, a u većoj mjeri prikazuju aktualne probleme koji se ukazuju u postupku radi ostvarenja toga prava na sudu – problem oko dokazivanja stvarnih prihoda roditelja obveznika uzdržavanja (velik broj roditelja na sud donosi isprave o svojoj nezaposlenosti iako rade «na crno» i imaju prihode ili donose isprave u kojima je stvarni prihod prikazan u manjem iznosu, što otežava problem dokazivanja stvarnih prihoda, imaju imovinu (nekretnine, osobne automobile i druge pokretne) koja nije upisana na njihovo ime, prijavljuju sporost sudskih postupaka radi uzdržavanja, probleme u ovršnom postupku koji se vode radi prinudne naplate potraživanja i slično.

U svim tim predmetima savjetujemo roditelje o načinu ostvarenja prava na uzdržavanje djeteta te u slučaju socijalne ugroženosti savjetujemo da od Hrvatske odvjetničke komore zatraže besplatnog punomoćnika / odvjetnika za zastupanje djeteta , također savjetujemo podnošenje kaznene prijave budući je povreda dužnosti uzdržavanja kazneno djelo za koje se goni po službenoj dužnosti te savjetujemo obraćanje nadležnom centru za socijalnu skrb koji mora ukoliko roditelj – obveznik uzdržavanje ne doprinosi svojoj obvezi dulje od tri mjeseca osigurati privremeno uzdržavanje za dijete ukoliko je ugroženo uzdržavanje djeteta.

- **NASILJA MEĐU DJECOM (BULLYING)**

Od osnivanja Ureda problem nasilja među djecom (bullyinga) pokazao se kao veliki problem u sferi zaštite dječjih prava, ovo je pitanje prvo u kojem su djeca prepoznala dječje pravobraniteljstvo kao mjesto gdje mogu prijaviti kršenje svojih prava i problem u kojem imamo najveći broj neposrednih pritužbi djece. U preostalom broju slučajeva za iste smo doznali putem medija (nasilje među djecom u institucijama) ili pritužbama roditelja te u jednom slučaju škole.

Iz izvješća koja smo zatražili uočili smo da se problem ponekad minimizira ili relativizira od strane odraslih (često i nastavnika) te je Ured u svakom pojedinačnom slučaju nakon zaprimljenog izvješća dostavio i hitne preporuke za postupanje kako škole tako i drugih državnih tijela, naročito centra za socijalnu skrb. Preporuke sadržajno predstavljaju upute za poduzimanjem aktivnosti usmjerenim prema učenju djece vještinama nenasilne komunikacije, organiziranjem predavanja , tribina i sastanaka o vršnjačkom nasilju, obvezom prijave nasilja nadležnom centru za socijalnu skrb koji ima ingerenciju ispitati prilike u kojima dijete «mali nasilnik» živi radi pružanja pomoći djetetu i roditeljima i cijeli niz drugih preporuka.

Niz preporuka dječjeg pravobraniteljstva u ovom segmentu uneseni su i u Program aktivnosti za sprječavanje nasilja među djecom i mladima donesen koncem veljače 2004. godine od strane Vlade Republike Hrvatske te je dječje pravobraniteljstvo sunositelj pojedinih mjera iz navedenog Programa, a ujedno ima u nadležnosti i praćenje provedbe pojedinih mjera od strane drugih tijela.

- **POVREDA PRAVA DJECE S POSEBNIM POTREBAMA**

Navedeni predmeti predstavljaju većinom pritužbe roditelja na propuste upravnih tijela u postupku ostvarivanja novčanih prava djece s posebnim potrebama i to uglavnom vezano uz sporost u postupanju. U tim predmetima Ureda daje preporuke u pravcu poštivanja striktnih zakonskih rokova za donošenjem prvostupanjskog i drugostupanjskog rješenja, a u jednom slučaju upoznati smo sa poteškoćama s kojima se susreću roditelji u njezi i organizaciji oko njege teško i trajno bolesnog djeteta (spinalna mišićna atrofija).

- **POVREDA PRAVA DJETETA NA NOVČANE NAKNADE/PRIMANJA (OBITELJSKA MIROVINA , DOPLATAK ZA DJECU i slično)**

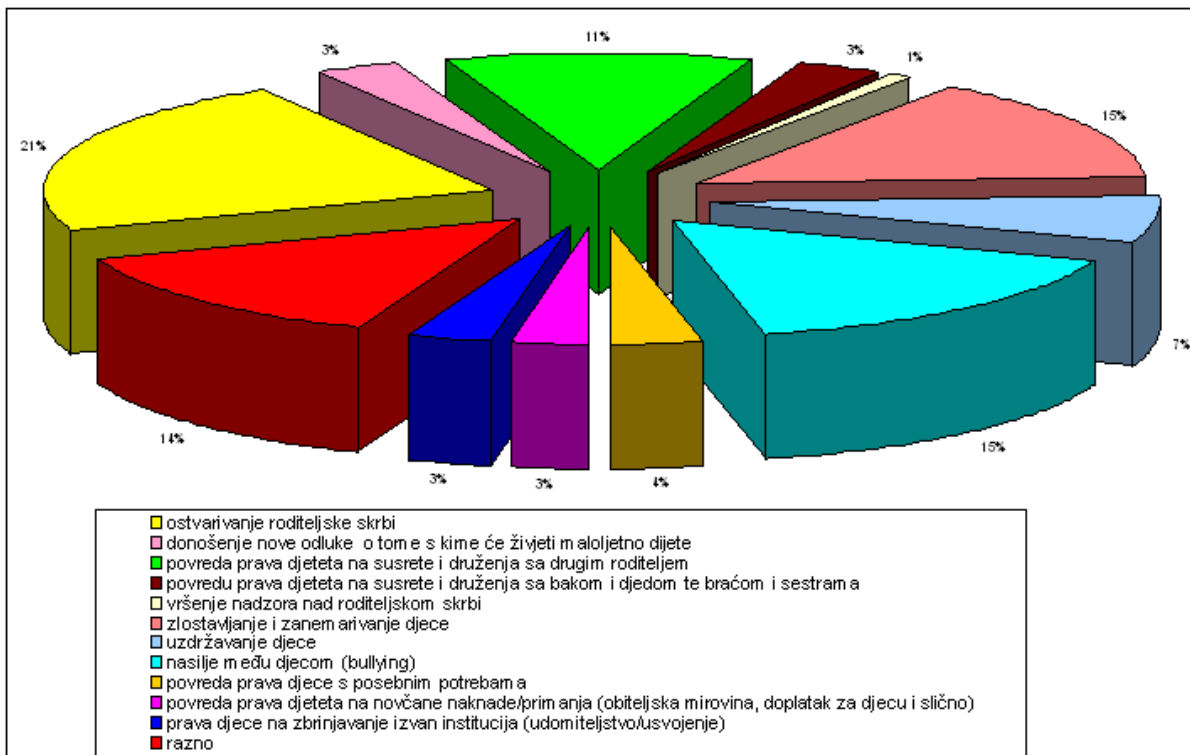
Navedeni predmeti predstavljaju većinom pritužbe roditelja na propuste upravnih tijela u postupku ostvarivanja novčanih prava djece, uglavnom se odnose na sporost u postupanju tijela, o čemu su dane preporuke Ureda u pravcu poštivanja striktnih zakonskih rokova za donošenje odluke.

- **PRAVA DJECE NA ZBRINJAVANJE IZVAN INSTITUCIJA (udomiteljstvo/ usvojenje)**

U ovim predmetima radi se o različitoj problematici kao npr. pritužbi udomiteljice koja prigovara upravnom tijelu na odluci da dijete više kod nje ne bude udomljeno (u tom predmetu nismo našli povrede prava djeteta), a u ostalima uglavnom se pritužuje na izuzetnu sporost institucija (centara za socijalnu skrb koji pokreću postupak radi lišenja roditeljskog prava roditeljima pred sudovima i sporost sudova u donošenju odluka u takvim predmetima a za djecu koja su smještena u dječjim domovima a u odnosu na roditelje koji neopravdano uskraćuju suglasnost za usvojenje djece pa je sudska odluka o oduzimanju pravna pretpostavka za usvojenje). U tom dijelu uočili smo i problem, na koji ukazuje i primjerice nedavno istraživanje Pravnog fakulteta u Zagrebu, da djeca u institucijama ostaju ponekad neopravdano dugo (neki i više godina), čime im se smanjuje mogućnost za drugačiju vid zbrinjavanja , naročito u pravcu usvojenja.

- **RAZNO**

Riječ je o predmetima slijedeće problematike: sudjelovanje djece u reklamnim kampanjama, povreda prava na školovanje djeteta u sukobu sa zakonom, pritužbe na odluke upravnog tijela o oduzimanju prava roditeljima na život sa djetetom, utvrđivanje očinstva, pritužbe na sporost rada sudova, zaštitu i pomoć djetetu koje bježi od kuće, onemogućavanje djeci prava na igru, zaštita imovinskih prava djeteta, izloženost djece pornografskim sadržajima, zaštita i prava djeteta u maloljetničkom kaznenom postupku, protupravno odvođenje djece od strane jednog roditelja izvan Republike Hrvatske i problemi oko uspostavljanja susreta i druženja sa drugim roditeljem, povreda prava na osobno ime i osobne isprave, prijava prenamjene dječjeg odmarališta u druge sadržaje koji nisu namijenjeni djeci.

- ostvarivanje roditeljske skrbi
- donošenje nove odluke o tome s kime će živjeti maloljetno dijete
- povreda prava djeteta na susrete i druženja sa drugim roditeljem
- povreda prava djeteta na susrete i druženja sa bakom i djedom te braćom i sestrama
- vršenje nadzora nad roditeljskom skrbi
- zlostavljanje i zanemarivanje djece
- uzdržavanje djece
- nasilje među djecom (bullying)
- povreda prava djece s posebnim potrebama
- povreda prava djeteta na novčane naknade/primanja (obiteljska mirovina, doplatka za djecu i slično)
- prava djece na zbrinjavanje izvan institucija (udomiteljstvo/usvojenje)
- razno